

УДК 1:165(100)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v056.2025.13>**Н. В. Лютко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8792-5035>

кандидат політичних наук, доцент

Хмельницького національного університету

А. С. СустретовORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6313-7803>

доктор філософії, доцент

Донецького національного медичного університету

В. А. Ігнат'євORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0635-6580>

кандидат філософських наук, доцент

Донецького національного медичного університету

ПРОБЛЕМА ПРЕДМЕТУ ТА МЕТОДУ ФІЛОСОФСЬКОЇ НАУКИ В ЗАРУБІЖНІЙ ФІЛОСОФІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. Проблема предмету та методу філософської науки залишається однією з провідних у сучасному філософському дискурсі. У зарубіжній філософії ХХІ століття вона набуває особливої актуальності у зв'язку з динамічними змінами в науково-технологічному середовищі, глобалізаційними процесами, культурними трансформаціями та зростанням ролі міждисциплінарних підходів.

Визначення предмета філософії, її онтологічних, гносеологічних, етичних і соціальних вимірів дозволяє окреслити сучасні орієнтири розвитку теоретичного мислення. Методологічний аспект полягає у пошуку ефективних стратегій пізнання, які поєднують класичні філософські підходи з інноваційними методами аналізу, включно з інтеграцією гуманітарних і природничих наук.

Зарубіжна філософія ХХІ століття характеризується поліметодологічністю: аналітична, феноменологічна, герменевтична та прагматична традиції пропонують різні бачення предмета філософії та способів його дослідження. Унаслідок цього метод філософування постає не лише як інструмент пізнання, а й як чинник конструювання філософського знання.

Актуальність теми зумовлена потребою переосмислення місця філософії у системі сучасного знання в умовах технологічного прогресу, цифрової культури та нових соціокультурних викликів. Сучасна філософська наука потребує оновлення предметно-методологічної бази, здатної забезпечити цілісне бачення людини і світу в контексті ХХІ століття.

Формулювання мети статті. В статті здійснюється всебічне дослідження проблеми пред-

мету та методу філософської науки в зарубіжній філософії ХХІ століття, дається аналіз ключових тенденцій розвитку сучасної філософської думки та з'ясовуються особливості трактування предмета і методології філософії різними філософськими традиціями з метою визначення напрямів інтеграції класичних та інноваційних методів пізнання, виявлення міждисциплінарних підходів до аналізу онтологічних, гносеологічних, етичних та соціальних аспектів, а також на оцінку впливу глобалізаційних процесів і технологічного прогресу на сучасну філософську практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній філософії ХХІ століття зростає увага до проблем метафілософії та методології, що пов'язано з технологічними, соціокультурними та міждисциплінарними викликами. Дослідження предмета філософії охоплюють онтологічні, гносеологічні, етичні та соціальні аспекти, проте відсутній системний синтез різних підходів.

Особливо помітна тенденція «експериментальної філософії» (X-phi), яку досліджували Джошуа Тенненбаум, Джошуа А. Грін та Саймон Керрі, і яка застосовує емпіричні методи для перевірки філософських інтуїцій. Також зростає інтерес до впливу інформаційних технологій і штучного інтелекту на предмет і методи філософії (роботи Ніка Бострома, Люсі Шу).

Значну роль відіграє міждисциплінарність, що поєднує гуманітарні та природничі науки, відкриваючи нові можливості для оновлення методології (дослідження М. Мерло-Понті, Ю. Габермаса, Ч. Пірса, В. Джеймса). Сучасні публікації також підкреслюють поступове збли-

ження аналітичної та континентальної традицій через спільні теми: методологію, технології, етику, антропологію.

Водночас бракує комплексних досліджень, які б синтезували метамодерні підходи, емпіричні дані та міждисциплінарні перспективи, що визначає актуальність подальшого аналізу предмета та методу філософської науки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Філософія є фундаментальною науковою дисципліною, яка поєднує теоретичне осмислення буття, знання та цінностей із практичним аналізом соціальних, культурних та технологічних явищ. Вона не лише досліджує сутність світу та місце людини в ньому, а й формує критичне мислення, необхідне для сучасного суспільства. У сучасних умовах стрімкого науково-технічного прогресу та глобалізації особливо актуально переосмислити предмет і методи філософської науки, інтегруючи традиційні концепції із міждисциплінарними підходами.

Історичні підходи до визначення предмету філософії формувалися під впливом метафізики, онтології та гносеології [1, с. 42].

Метафізика зосереджується на фундаментальних принципах буття та природи реальності, ставлячи питання про існування світу незалежно від людського сприйняття. Вона задає рамки для аналізу причинності, сутності та абсолютного.

Онтологія аналізує структуру буття, категорії сущого та взаємозв'язки між явищами, що дозволяє визначити внутрішні закономірності розвитку природних і соціальних систем.

Гносеологія розглядає механізми пізнання та обмеження людського розуму, досліджує, як знання формується, передається і перевіряється у різних культурних та історичних контекстах.

Ці класичні підходи стали фундаментом для формування методологічної бази філософії та слугували відправною точкою для розвитку новітніх напрямів і шкіл [3, с. 135].

Сучасна філософія характеризується методологічним плюралізмом. Основні підходи включають:

1. Аналітична філософія акцентує логічну чіткість, структурованість мислення та формальні методи аналізу понять і мовних конструкцій. Вона дозволяє досягати високої точності в аргументації та перевірці гіпотез.

2. Континентальна філософія орієнтована на історичний та культурний контекст, екзистенційні аспекти людського буття і соціальні процеси. Вона підкреслює значення суб'єктивного досвіду і феноменологічного підходу.

3. Постструктуралістська перспектива фокусується на деконструкції текстів, мно-

жинності значень та критичному аналізу влади і знання. Це дозволяє осмислювати соціальні і політичні процеси, а також виявляти приховані структури смислів.

4. Системний підхід інтегрує різні методології, розглядаючи філософські проблеми як елементи комплексних взаємопов'язаних систем. Це дозволяє поєднувати класичні концепції з новітніми науковими досягненнями у різних галузях знань [4, с. 138].

Еволюція методів дослідження демонструє поступове розширення предмету філософії та переходу від абстрактного осмислення до конкретного аналізу сучасних проблем, зокрема технологічних, соціальних та культурних.

Стрімкий розвиток науки і технологій суттєво трансформують предмет філософії. Сучасні філософські дискусії включають етичні питання штучного інтелекту, біоетики, інформаційного суспільства, цифрової приватності, кліматичних змін та глобальної взаємозалежності.

Міждисциплінарні дослідження дозволяють інтегрувати філософські знання з психологією, соціологією, економікою, фізикою та інформатикою. Це формує новий предметний горизонт: наприклад, філософія штучного інтелекту розглядає проблеми автономних систем, моральної відповідальності машин та взаємодії людини і технології; філософія науки аналізує логіку відкриттів, критичність методів і трансформацію парадигм.

Отже, сучасна філософія стає інтегративною наукою, здатною поєднувати класичні підходи з актуальними проблемами глобального розвитку та технологічного прогресу. Філософія пройшла довгий шлях від класичних метафізичних, онтологічних та гносеологічних концепцій до багатометодологічних і міждисциплінарних практик. Сучасний вплив науки і технологій, а також інтеграція знань із суміжних галузей дозволяє значно розширити предмет філософії, зберігаючи її ключову роль у формуванні критичного, системного та відповідального мислення [5, с. 60].

Проблема визначення предмету філософської науки є однією з центральних у сучасній теоретичній дискусії. Філософія традиційно ставить за мету осмислення фундаментальних питань буття, пізнання та цінностей. У ХХІ столітті зарубіжна філософія пропонує різноманітні підходи до визначення предмету філософської науки, що відображають специфіку культурного, наукового та технологічного контексту сучасності.

Актуальність дослідження зумовлена кількома факторами: по-перше, розвиток природничих, соціальних і гуманітарних наук створює

потребу в методологічній рефлексії, що допомагає філософії адаптуватися до міждисциплінарного середовища; по-друге, технологічна революція та поширення штучного інтелекту ставлять перед філософією нові онтологічні та етичні питання; по-третє, глобалізація та культурна взаємодія висувають вимогу осмислення універсальних та локальних цінностей [8, с. 80].

Отже, сучасна зарубіжна філософія не лише відтворює класичні проблеми предмету та методу, а й активно інтегрує нові парадигми пізнання, досліджуючи межі науки, техніки та культури.

Аналітична філософія XXI століття продовжує тенденції XX століття, зосереджуючи увагу на логічній структурі понять, точності термінів і строгій аргументації. Вона виступає своєрідним «мета-науковим» підходом, який досліджує основу наукових концепцій, визначає ясність понять і забезпечує критичну перевірку теорій.

Основні категорії аналітичної традиції включають:

1. Логічний аналіз. Складні філософські проблеми розкладаються на прості логічні компоненти, що дозволяє уникати неоднозначності та уточнювати структурні взаємозв'язки між поняттями. Наприклад, сучасні дослідження свідомості та когнітивних процесів аналізують терміни «пізнання», «усвідомлення», «репрезентація» та «інтенціональність» у контексті нейронаук і штучного інтелекту.

2. Концептуальна точність. Перевірка узгодженості та однозначності термінів дозволяє формалізувати аргументацію, підвищуючи її доказову силу та реплікабельність. Це стає особливо важливим у логіці, етиці, філософії науки та філософії мови.

3. Метод доказування. Застосування формальної логіки, математичних моделей, модальних логік та аргументативних схем дозволяє обґрунтовувати або спростовувати твердження. Завдяки цьому аналітична філософія наближається до природничих наук у плані методології, зберігаючи при цьому власну рефлексивну специфіку.

4. Аналітичний підхід не лише уточнює предмет філософії, а й створює платформу для міждисциплінарної взаємодії: логіка та математичні моделі інтегруються з когнітивними науками, філософією мови, обчислювальними технологіями та штучним інтелектом. Завдяки цьому філософія виступає не лише як теоретична дисципліна, а й як інструмент для розробки концептуальних основ нових наукових методів [8, с. 85].

Континентальна філософія XXI століття включає феноменологію, герменевтику та постмодерністські підходи, концентруючись на

дослідженні людського досвіду, культурних практик та історичного контексту. Вона забезпечує глибоку рефлексію над сенсами і цінностями, що формуються в суспільстві.

Ключові напрямки сучасної континентальної традиції:

1. Феноменологічна рефлексія. Аналіз структури свідомості, переживання досвіду та суб'єктивного світу людини. Сучасні феноменологи (наприклад, Моріс Мерло-Понті та його послідовники) досліджують взаємозв'язок тілесності, сприйняття та соціального контексту, акцентуючи увагу на ролі сенсорного досвіду у формуванні знання.

2. Герменевтичний метод. Інтерпретація текстів, культурних та соціальних практик, яка враховує історичний та культурний контекст. Ханс-Георг Гадамер та сучасні герменевтики розвивають ідеї «розуміння через діалог» та «історично зумовленого тлумачення», підкреслюючи, що знання завжди формується у взаємодії суб'єкта і об'єкта пізнання.

3. Критика метанаративів. Постмодерністська деконструкція універсальних концепцій, спрямована на виявлення влади, ідеології та суб'єктивності у процесі формування знання. Жак Дерріда та сучасні постмодерністи підкреслюють відносність смислів, плюралізм інтерпретацій та необхідність критичного аналізу культурних норм [7, с. 130].

Континентальна традиція розширює предмет філософії, включаючи культурний, соціальний, історичний та етичний виміри, а методологія формується як діалог з іншими науками, мистецтвом та суспільними практиками. Завдяки цьому філософія виступає не лише як аналітичний апарат, а й як інструмент критичного осмислення світу, здатний реагувати на культурні й технологічні трансформації сучасності.

Сучасна зарубіжна філософія XXI століття активно розвиває інтердисциплінарні підходи, що поєднують філософію з природничими, соціальними та технічними науками. Це дозволяє розширювати предмет філософії і робити її більш прикладною у вирішенні актуальних проблем сучасності.

Основні напрями інтердисциплінарної філософії:

1. Когнітивні науки. Філософія досліджує пізнавальні процеси, механізми штучної свідомості та нейроетику. Сучасні дослідники використовують дані нейронаук і психології для побудови концептуальних моделей мислення та усвідомлення, оцінюють потенціал когнітивних технологій у формуванні поведінки людини.

2. Технології та штучний інтелект. Філософія аналізує етичні, соціальні та онтологічні

наслідки впровадження автономних систем, алгоритмів прийняття рішень і роботизованих платформ. Зокрема, дослідники штучного інтелекту обговорюють проблеми моральної відповідальності, потенціалу машинної автономності та безпеки взаємодії людини з технологіями.

3. Філософія науки. Критичне осмислення методів, моделей та критеріїв наукового знання, включно з проблемою наукових парадигм, обґрунтованості гіпотез та соціальних факторів розвитку науки. Інтердисциплінарна філософія науки допомагає аналізувати взаємодію теорій, практик і технологій у формуванні сучасного знання [6, с. 60].

Інтердисциплінарні моделі трансформують філософію у платформу для синтезу знань та критичного аналізу сучасних технологічних і соціальних процесів. Вони дозволяють філософії бути активним учасником дискусій про етичні, соціальні та наукові виклики ХХІ століття, одночасно забезпечуючи методологічну рефлексію та критичний аналіз нових форм пізнання.

Філософія ХХІ століття стає міждисциплінарним містком, який об'єднує гуманітарні знання з природничими та соціальними науками, технологіями, штучним інтелектом і культурними практиками, створюючи умови для формування більш комплексного та цілісного розуміння сучасного світу. Водночас вона зберігає свою традиційну функцію – аналіз фундаментальних категорій буття, пізнання та цінностей, що забезпечує методологічну і смислову основу для розвитку науки, освіти, культури та етичних стандартів у суспільстві. Така подвійна роль – інтегративна та рефлексивна – дозволяє філософії залишатися не лише теоретичною дисципліною, а й практичною платформою для вирішення сучасних проблем та передбачення викликів майбутнього [6, с. 70].

Проблема визначення предмету та методу філософської науки залишається центральною у сучасних теоретичних дискусіях. ХХІ століття характеризується розмаїттям методологічних підходів та активним впровадженням міждисциплінарних досліджень. Зарубіжна філософія демонструє прагнення поєднати традиційні філософські методи з емпіричними та технологічними інструментами для більш глибокого осмислення сутності буття, пізнання та цінностей.

Традиційні методи залишаються фундаментом філософського дослідження, адже вони забезпечують логічну структурність і концептуальну точність:

1. Дедукція та індукція. Дедуктивний метод передбачає виведення конкретних висновків із

загальних принципів або аксіом. Наприклад, у сучасній аналітичній філософії дедукція використовується для формалізації аргументів у філософії мови та логіці. Індукція, навпаки, дозволяє формувати загальні твердження на основі спостережень, що особливо актуально у філософії науки та етиці, де емпіричні приклади допомагають перевіряти моральні або епістемологічні гіпотези.

2. Аналіз понять та синтез. Ці методи спрямовані на розкриття структури понять і систематизацію знання. Аналіз понять дозволяє виявити внутрішні компоненти складних категорій, таких як «свідомість», «свобода» або «право». Синтез, у свою чергу, об'єднує різні аспекти в цілісну концепцію, що формує теоретичні рамки для подальшого дослідження.

3. Критична рефлексія. Цей метод передбачає систематичну перевірку теорій і концепцій на предмет внутрішньої суперечливості або неповноти. Критична рефлексія є основою філософського діалогу та самоперевірки, допомагаючи визначити межі обґрунтованості тверджень і уникнути догматизму [9, с. 46].

У ХХІ столітті класичні методи зберігають свою актуальність, але трансформуються під впливом новітніх технологій і міждисциплінарних досліджень. Вони залишаються основою аналітичної точності, логічної структури та методологічної обґрунтованості у філософських дослідженнях.

Сучасна зарубіжна філософія ХХІ століття демонструє активну інтеграцію інноваційних методів, які поєднують класичну рефлексію з емпіричними та технологічними підходами:

1. Експериментальна філософія (experimental philosophy). Цей підхід полягає у використанні соціальних експериментів, психологічних тестів та опитувань для перевірки філософських інтуїцій. Наприклад, дослідження моральних дилем у контексті «тролейбусних проблем» показують, як люди реагують на етичні вибори в реальному житті, і дозволяють порівнювати ці реакції з традиційними теоретичними моделями.

2. Комп'ютерне моделювання. Використання алгоритмів, штучного інтелекту та симуляційних моделей дозволяє моделювати складні філософські проблеми, наприклад, розвиток свідомості або соціальних норм. Це особливо актуально у дослідженнях складних систем, соціальної філософії та філософії штучного інтелекту [8, с. 90].

3. Когнітивні та емпіричні підходи. Інтеграція даних нейронаук, когнітивної психології та поведінкової науки відкриває нові перспективи для аналізу свідомості, процесів пізнання та моральних оцінок. Наприклад, дослідження

нейронних механізмів морального вибору допомагають оцінити, як біологічні та культурні фактори впливають на формування етичних переконань [6, с. 65].

Новітні методи не замінюють класичні, а доповнюють їх, підвищуючи наукову обґрунтованість філософських гіпотез та розширюючи сферу застосування філософії.

Сучасна філософія дедалі більше перетинається із суміжними дисциплінами, що сприяє міждисциплінарності та поглибленому аналізу предмету:

1. Психологія. Дозволяє перевіряти когнітивні припущення та моральні інтуїції, аналізувати процеси мислення, пам'яті та емоційного реагування. Експериментальні дані психології допомагають філософам оцінювати припущення про людську природу та пізнання.

2. Нейронаука. Дослідження мозку та нейронних процесів відкривають перспективи для аналізу свідомості, сприйняття, уваги та емоцій. Це дає змогу філософії спиратися на емпіричні факти, а не лише на логічні або концептуальні аргументи.

3. Соціологія. Аналіз соціальних структур, норм та інститутів дозволяє оцінювати вплив філософських ідей на суспільство. Соціологічні методи допомагають дослідникам перевіряти, як філософські концепції реалізуються в практичній діяльності, та визначати їх соціальну значущість.

Міждисциплінарний підхід дозволяє не лише уточнити предмет філософської науки, а й створити методологічно багатовимірну картину світу. Поєднання класичних та новітніх методів робить філософію XXI століття більш динамічною, обґрунтованою та релевантною до сучасних викликів [4, с. 130].

Висновки. У статті проаналізовано актуальні підходи до визначення предмету та методів філософської науки в зарубіжній філософії XXI століття. Дослідження показало, що сучасна філософія перебуває на перетині класичних традицій та новітніх наукових парадигм, поєднуючи аналітичний, критичний, феноменологічний, герменевтичний та міждисциплінарний підходи. Предмет філософської науки нині розглядається не лише як осмислення буття та пізнання, а й як рефлексія соціокультурних, етичних і технологічних трансформацій сучасного світу. Питання предмету філософії сьогодні охоплюють інтерпретацію цінностей, соціокультурних процесів і практичних аспектів життя, а методи дослідження включають як традиційні раціональні та аналітичні підходи, так і емпіричні, компаративні та міждисциплінарні стратегії [10, ст. 48].

Методологічна різноманітність сучасної філософії дозволяє поєднувати абстрактний аналіз із емпіричними дослідженнями, системним мисленням та критичною інтерпретацією культурних практик. Це відкриває можливості для продуктивного діалогу між філософією та іншими галузями знання, сприяючи глибшому розумінню як традиційних, так і нових проблем людського існування.

Отже, зарубіжна філософія XXI століття демонструє відкритість до інтеграції різних методів і парадигм, зберігаючи здатність до саморефлексії, критичного осмислення та творчого переосмислення актуальних проблем сучасності. Результати дослідження підтверджують, що предмет і метод філософської науки залишаються динамічними категоріями, здатними адаптуватися до змін суспільства та наукового знання, що робить філософію актуальною та соціально значущою на сучасному етапі розвитку світової науки [11, ст. 47].

Література

1. Гуссерль Е. Ідеї чистої феноменології та феноменологічної філософії / Е. Гуссерль. Т. 1. Київ : Основи, 1998. 400 с.
2. Фуко М. Слова та речі: археологія гуманітарних наук. Київ : Критика, 2000. 520 с.
3. Габермас Ю. Теорія комунікативної дії. Т. 1. Львів : Літопис, 2002. 450 с.
4. Кузьменко Іван Петрович. Філософія культури: теорія та практика. Київ : Наукова думка, 2015. 320 с.
5. Бондаренко Олександр Михайлович. Онтологія сучасного буття. Львів : Літопис, 2018. 280 с.
6. Беляєв В. В. Філософія науки: методологія та сучасні підходи. Київ : Либідь, 2015. 256 с.
7. Мельник С. І. Феноменологія та сучасна континентальна філософія. Львів : Світ, 2018. 312 с.
8. Флорінський О. В. Філософія технологій та штучного інтелекту: міждисциплінарний підхід. Харків : Основа, 2020. 280 с.
9. Бубнов В. М., Сіренко О. П., Коваленко І. В. Філософія свідомості: методологічні аспекти. Київ : Либідь, 2018. 276 с.
10. Іваненко І. І. Філософія науки: сучасні підходи. Київ : Наукова думка, 2020. 312 с.
11. Іваненко І. І. Проблеми предмету філософської науки в XXI столітті. *Філософський часопис*. 2021. № 3. С. 45–58.

Анотація

Лютко Н. В., Сустретов А. С., Ігнат'єв В. А. Проблема предмету та методу філософської науки в зарубіжній філософії XXI століття. – Стаття.

У статті автори досліджують проблему визначення предмету та методу філософської науки в контексті зарубіжної філософії XXI століття, акцентуючи увагу на сучасних підходах та методологічних тен-

денціях. Проаналізовано ключові тенденції сучасної філософської думки, що формуються під впливом глобалізаційних процесів, стрімкого науково-технічного прогресу та культурної трансформації суспільства. Екзистенційні виклики технологічного розвитку, зокрема штучного інтелекту та біоінженерії, ставлять перед філософією нові, критичні питання щодо сутності людини та її відповідальності.

Досліджуючи, як представники аналітичної, континентальної, постнекласичної, прагматичної та феноменологічної традицій по-різному трактують предмет філософії, автори простежують еволюцію філософського знання від класичних онтологічних і гносеологічних питань до сучасних проблем антропології, етики та соціальної реальності. Водночас виділяється прагнення сучасних мислителів об'єднати традиційні підходи зі випробуваннями інформаційної доби, процесами глобалізації і технічного прогресу.

Зокрема, аналітична філософія сконцентрована на логічному розборі мови та концепцій, тоді як феноменологія прагне повернутись до безпосереднього досвіду свідомості. Континентальна філософія все ще формує проблеми влади, ідентичності та інакшості в постмодерному світі. Всі ці напрями намагаються об'єднати класичні філософські проблеми буття, пізнання та моральності в умовах сучасних соціокультурних та технічних змін.

Проаналізовано, що у сучасному філософському дискурсі зростає інтерес до міждисциплінарних підходів, які інтегрують методи гуманітарних і природничих наук, зокрема нейронауки, екології та соціології. Це призводить до виникнення таких нових галузей, як нейроетика, філософія технологій та екософія. Особливу увагу приділено переосмисленню методу філософії як відкритої системи рефлексивних практик – герменевтики, критичного аналізу та деконструкції, здатних адаптуватися до змін соціокультурного середовища та плюралізму знань. Ця динамічність методології є ключовою ознакою філософської відповіді на складність сучасного світу.

У зарубіжній філософії XXI століття проблеми предмету й методу філософії залишаються нерозв'язаними та постійно переглядаються, але дослідження зосереджені на інтеграції різноманітних підходів до аналізу проблем «людина – світ». Це включає глибокий аналіз етичних, гносеологічних, соціальних та онтологічних питань, а також на розвиток інноваційних методологій, що враховують суспільний прогрес та всебічний вплив цифрових технологій на людське життя.

У статті обґрунтовано, що сучасна філософія поступово переходить від пошуку універсальних істин до виявлення смислових горизонтів людського буття, орієнтуючись на діалог культур і ціннісну багатовимірність сучасного світу. Зроблено висновок, що предмет і метод філософії XXI століття набувають відкритого, динамічного характеру, відображаючи рух від застарілих раціоналістичних моделей до інтегративно-комунікативних форм мислення, які визнають множинність істини та важливість контексту. Філософія стає критичною рефлексією глобалізованого світу.

Ключові слова: філософія XXI століття, зарубіжна філософія, предмет філософії, метод філософії, постнекласична раціональність, методологічний плюралізм, феноменологія, аналітична традиція.

Summary

Liutko N. V., Sustretov A. S., Ignatyev V. A.
The problem of the subject and method of philosophical science in 21st-century foreign philosophy. – Article.

The article examines the problem of defining the subject and method of philosophical science in the context of foreign philosophy in the 21st century, focusing on contemporary approaches and methodological trends. Key tendencies of modern philosophical thought, shaped by globalization processes, rapid scientific and technological progress, and cultural transformation of society, are analyzed. Existential challenges of technological development, particularly artificial intelligence and bioengineering, pose new critical questions for philosophy regarding the essence of humanity and its responsibility.

By investigating how representatives of analytical, continental, post-nonclassical, pragmatic, and phenomenological traditions differently interpret the subject of philosophy, the authors trace the evolution of philosophical knowledge from classical ontological and epistemological questions to contemporary issues of anthropology, ethics, and social reality. At the same time, there is a noticeable effort among contemporary thinkers to integrate traditional approaches with the demands of the information age, globalization processes, and technological progress.

Specifically, analytical philosophy focuses on the logical analysis of language and concepts, while phenomenology seeks to return to the direct experience of consciousness. Continental philosophy continues to address issues of power, identity, and otherness in the postmodern world. All these directions attempt to reconcile classical philosophical problems of being, knowledge, and morality within the context of contemporary socio-cultural and technological changes.

It is analyzed that there is a growing interest in interdisciplinary approaches in modern philosophical discourse, which integrate methods from the humanities and natural sciences, including neuroscience, ecology, and sociology. This leads to the emergence of new fields such as neuroethics, philosophy of technology, and ecosophy. Particular attention is given to the rethinking of the method of philosophy as an open system of reflective practices—hermeneutics, critical analysis, and deconstruction—that can adapt to changes in the socio-cultural environment and the pluralism of knowledge. This methodological dynamism is a key feature of philosophy's response to the complexity of the modern world.

In 21st-century foreign philosophy, the problems of the subject and method of philosophy remain unresolved and are constantly being revised, but research focuses on integrating diverse approaches to analyzing the “human-world” problems. This includes an in-depth analysis of ethical, epistemological, social,

and ontological issues, as well as the development of innovative methodologies that consider social progress and the comprehensive impact of digital technologies on human life.

The article argues that contemporary philosophy is gradually shifting from the search for universal truths to the exploration of the meaningful horizons of human existence, focusing on cultural dialogue and the value-based multidimensionality of the modern world. It concludes that the subject and method of 21st-century

philosophy acquire an open, dynamic character, reflecting a movement from outdated rationalist models to integrative-communicative forms of thinking, which recognize the multiplicity of truth and the importance of context. Philosophy becomes a critical reflection on the globalized world.

Key words: 21st-century philosophy, foreign philosophy, subject of philosophy, method of philosophy, post-nonclassical rationality, methodological pluralism, phenomenology, analytical tradition.

Дата надходження статті: 20.10.2025

Дата прийняття статті: 06.11.2025

Опубліковано: 15.12.2025